

Sygn. akt I C 2212/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2016r.

Sąd Rejonowy w Świdnicy I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR Wojciech Zatorski

Protokolant Dominika Ćwieląg

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2016r. w Świdnicy

sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o. z siedzibą w S.

przeciwko K. M.

o zapłatę

I. powództwo oddała;

II. przyznaje pełnomocnikowi pozwanego adw. J. G. wynagrodzenie w kwocie 1.476 zł z uwzględnieniem podatku VAT, płatne ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Świdnicy, zaliczając te koszty na rachunek Skarbu Państwa;

III. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 2212/15

UZASADNIENIE

(...) sp. z o.o. w S. wniosła o zasądzenie od K. M. kwoty 6.616,66 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 22% w stosunku rocznym liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu (k.1).

Uzasadniając swoje żądanie strona powodowa podała, że zgodnie z umową powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 28 listopada 2006 roku nabyła od P. z siedzibą we W. przysługującą jej w stosunku do pozwanego wierzytelność, ze zobowiązaniem do jej windykacji, a przedmiotowa wierzytelność stanowi sumę kapitału udzielonej pozwanemu przez pierwotnego wierzyciela pożyczki oraz naliczonych odsetek karnych; zgodnie z treścią umowy z dnia 28 lutego 2006 roku pożyczka została udzielona na kwotę 6000 zł, lecz pozwany nie spłacał rat pożyczki w ustalonych przez strony miesięcznych terminach, skutkiem czego pożyczkodawca wypowiedział stosunek umowny (k. 2).

W dniu 30 marca 2007 roku Sąd Rejonowy Świdnicy w sprawie sygn. akt (...) wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, zgodnie z żądaniem pozwu (k. 18).

W sprzeciwie od w/w nakazu zapłaty pozwany podniósł, że jest chory psychicznie, zaś niewywiązywanie się ze zobowiązania wynikającego z umowy jest wynikiem tej choroby; ponadto wskazał, że otrzymuje świadczenie z ZUS, z którego 70% potrącane jest na koszty pobytu w (...) (k.55).

Dodatkowo, po wyznaczeniu pozwanemu pełnomocnika (k. 62) wskazał on na okoliczności uzasadniające ubezwłasnowolnienie pozwanego, w szczególności długotrwałą chorobę psychiczną (k.72).

Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 6 marca 2015 roku, sygn. akt (...), ubezwłasnowolnił całkowicie pozwanego, przebywającego w Domu Pomocy Społecznej w O., Filia w R., z powodu schizofrenii (k. 159). Sąd Rejonowy

w Trzebnicy postanowieniem z dnia 22 października 2015 roku, sygn. akt (...), ustanowił A. S. opiekunem prawnym ubezwłasnowolnionego całkowicie pozwanego (k. 250).

Pismem procesowym z dnia 14 grudnia 2015 roku strona powodowa wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz, na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, kwoty 3.556,24 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 listopada 2015 roku do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania (k. 201). Uzasadniając zmianę żądania strona powodowa przyznała, że umowa pożyczki jest z racji schorzeń pozwanego nieważna, jednakże bezwzględna nieważność tej umowy nie stoi na przeszkodzie dochodzonemu roszczeniu na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu lub nienależnym świadczeniu, bowiem pozwany pobrał od pierwotnego wierzyciela kwotę tytułem udzielonej pożyczki i kwoty tej nie zwrócił (k. 202-207).

Postanowieniem z dnia 27 stycznia 2016 roku umorzono postępowanie ponad kwotę 3.556,24 zł (k. 228).

W piśmie procesowym z dnia 9 lutego 2016 roku pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i obciążenie strony powodowej kosztami procesu, w tym kosztami pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu (k.237). Uzasadniając swoje stanowisko pozwany zarzucił, iż strona powodowa nie wykazała dokumentami skutecznego dokonania cesji roszczenia, umocowania do działania pełnomocnika, jak i brak jest wykazania umocowania osób uprawnionych do reprezentowania pierwotnego wierzyciela; pozwany zarzucił nadto brak dowodu na dokonanie wypłaty pożyczki na jego rzecz, a także podniósł także brak legitymacji czynnej po stronie powodowej (k. 237o.).

W piśmie procesowym z 28 kwietnia 2016 roku strona powodowa wobec dokonanych przez pozwanego wpłat po dniu wniesienia pozwu, ograniczyła powództwo wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie i wniosła o zasądzenie od pozwanego kwoty 3.260,86 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 lutego 2016 roku do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania (k. 274).

Ponadto strona powodowa w piśmie procesowym z dnia 8 września 2016 roku ograniczyła powództwo wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie i wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 2.636,36 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 30 sierpnia 2016 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zasądzone odsetki umowne nie mogą przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie, tj. dwukrotności sumy stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych (odsetek maksymalnych za opóźnienie) oraz wszystkich poniesionych przez powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego (k. 315).

Postanowieniem z dnia 15 września 2016 roku umorzono postępowanie ponad kwotę 2.636,36 zł (k. 327).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 lutego 2006 roku P. we W. podpisała z pozwanym umowę oprocentowanej pożyczki w kwocie 6.000 zł, na okres 36 miesięcy. Po potrąceniu prowizji w kwocie 300 zł pozwanemu udostępniono kwotę 5.700 zł.

Dowody:

- umowa z dnia 28 lutego 2006 roku – k. 6-8, 210-212,
- regulamin pożyczek – k. 12,
- uchwała (...) – k. 13-14,
- deklaracja członkowska – k. 213,
- informacja o zatrudnieniu pozwanego – k. 214,
- raport spłaty – k. 317.

Pozwany nie płacił pierwotnemu wierzycielowi należności wynikających z umowy, skutkiem czego ten wypowiedział mu umowę.

Dowód:

- zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy – k. 9-10.

Strona powodowa na podstawie umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 28 listopada 2011 roku nabyła przysługującą pierwotnemu wierzycielowi, tj. pożyczkodawcy, wierzytelność wynikającą z udzielonej pozwanemu pożyczki .

Dowody:

- umowa powierniczego przelewu wierzytelności – k. 11,

- pełnomocnictwa notarialne – k. 278-282.

Pozwany spłacał częściowo należność wynikającą z udzielonej pożyczki. Uwzględniając dokonane wpłaty i naliczone skapitalizowane odsetki, zadłużenie pozwanego z tytułu pobranej kwoty 5700 zł wynosi obecnie 2.636, 36 zł

Dowody:

- historia rachunku – k. 208-209,

- raport spłaty – k. 317-325.

Pozwany choruje psychicznie od 1996 roku i z tego powodu wielokrotnie, od 2006 roku leczył się w szpitalach psychiatrycznych. Podejmował też kilka prób samobójczych. W okresie od dnia 20 czerwca do dnia 23 czerwca 2007 roku pozwany przebywał w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych, Zakład (...) w L.. Decyzją Ośrodka Pomocy (...) w Ś. z dnia 8 maja 2007 roku skierowano pozwanego do (...) dla Przewlekłe Psychicznie (...) w R.. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział we W. w dniu 11 sierpnia 2015 roku stwierdził całkowitą niezdolność pozwanego do pracy do dnia 31 sierpnia 2020 roku. Pozwany ma orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności od 30 grudnia 2009 roku do dnia 30 czerwca 2016 roku.

Dowody:

- zaświadczenia lekarskie – k. 34 i 45,

- decyzja z dnia 8 maja 2007 roku – k. 46,

- decyzja z dnia 6 września 2012 roku – k. 47, 253,

- dokumentacja (...) k. 136-144,

- zaświadczenie – k. 251,

- zaświadczenie – k. 252,

- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności – k. 254,

- karty informacyjne leczenia szpitalnego – 256-263.

Postanowieniem z dnia 6 marca 2015 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu, sygn. akt (...), ubezwłasnowolnił całkowicie pozwanego K. M. z powodu schizofrenii.

Pozwany jest chory psychicznie, od ponad dwudziestu lat choruje na przewlekłą psychozę schizofrenię, wykazuje widoczne objawy w postaci zaburzeń życia uczuciowego, funkcjonowania społecznego, dezintegracja, regres osobowości, zmiany w poziomie funkcjonowania poznawczego, objawy dezorganizacji w sferze myślenia i afektu, bezkrytycyzm. Objawy te pozwoliły na rozpoznanie głębokiego defektu w przebiegu schizofrenii. Pozwany nie jest w stanie ocenić rzeczowo swojej sytuacji życiowej i prawidłowo zadbać o swoje sprawy, o zaspokojenie elementarnych potrzeb życiowych. Nie jest w stanie podejmować racjonalnie decyzji, nie potrafi korzystać ze środków pomocy instytucjonalnej. Jego działania są podporządkowane przeżyciom chorobowym. Ma zniesioną zdolność rozumienia znaczenia swoich czynów i pokierowania swoim postępowaniem. Jego słuchanie przed Sądem jest niecelowe. Pozwany nie rozumie istoty procesu sądowego. Kontakt słowny z pozwanym jest bardzo trudny, aspontaniczny. Wypowiedzi mało informacyjne, często nierzeczowe, to samo dotyczy rozumienia kierowanych do niego pism sądowych.

Pozwany jest autystyczny, mało krytyczny, nie jest zdolny do samodzielnego realizowania codziennej aktywności, pełnienia ról życiowych, dbania o swoje potrzeby. Pozwany nie jest zdolny do regulowania spraw finansowych, urzędowych, prawnych, dbania o swoje zdrowie. Nie jest zdolny nadto do stawania przed Sądem, nie rozumie celu procesu o ubezwłasnowolnienie, swojej roli w procesie, skutków tego procesu, nie jest zdolny do zrozumienia treści pism procesowych.

Dowody:

- postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 6 marca 2015 roku, sygn. akt (...) – k. 159,
- opinia sądowo-psychologiczna z dnia 7 listopada 2014 roku – k. 170-171,
- opinia sądowo-psychiatryczna z dnia 27 listopada 2014 roku – k. 299-301.

Pozwany nie posiada majątku, nadal przebywa w domu opieki społecznej, a na poczet kosztów pobytu w tej placówce potrącanie jest 70% z jego renty.

Okoliczności, którym powódka nie zaprzeczyła.

Sąd zważył.

W pierwszym rzędzie przypomnienia wymaga, że postępowanie w obecnym kształcie dotyczy żądania zapłaty ostatecznie kwoty 2636,36 zł, na podstawie bezpodstawnego wzbogacenia. Powódka przyznała bowiem, że wobec schorzeń pozwanego czynność prawna zawarta przez pierwotnego wierzyciela, tj. umowa udzielonej przezeń pozwanemu pożyczka, jest nieważna, natomiast pozwany, który mimo to otrzymał kwotę udzielonej pożyczki, pomniejszonej o prowizję, uzyskał bez podstawy prawnej korzyść majątkową, zatem jest bezpodstawnie wzbogacony kosztem powódki, jako nabywcy wierzycielności od pierwotnego wierzyciela, przekazującego pozwanemu kwotę wynikającą z tej pożyczki.

W uzupełnieniu dodać trzeba, że w tych warunkach, zwłaszcza wobec niekwestionowania dokumentów dotyczących stanu zdrowia pozwanego, sąd poprzestał na dokumentacji medycznej pozwanego zgromadzonej w szczególności przy okazji postępowania o ubezwłasnowolnienie, co wyłącza potrzebę ponownego ustalania okoliczności już ustalonych w w/w postępowaniu, tj. schorzeń pozwanego, w szczególności schizofrenii, w obecnym postępowaniu, skoro powódka przyznała zarzucaną przez pozwanego nieważność umowy pożyczki, zaś z w/w dokumentów wynika jasno, że z pozwanym praktycznie nie ma kontaktu, nie mówiąc o tym, że nie rozumie on istoty procesu sądowego i nie rozumie sformułowań urzędowych i prawnych.

W tym miejscu zaznaczyć należy, iż nie ma racji pozwany, gdy neguje uprawnienie powódki do występowania z żądaniami zgłoszonymi w sprawie, bowiem z dołączonych dokumentów, w szczególności pełnomocnictw udzielonych notarialnie, dostatecznie jasno wynika przeniesienie wierzycielności pierwotnego wierzyciela właśnie na rzecz powódki.

Odnosząc się do meritum żądania wskazać należy, że zgodnie z normującym instytucję bezpodstawnego wzbogacenia przepisem art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Pozwany uzyskując korzyść kosztem pożyczkodawcy, a ostatecznie kosztem powódki, poprzez pobranie określonej kwoty pieniędzy, jednak bez podstawy prawnej, formalnie obowiązany jest więc do zwrotu tej korzyści, skoro mimo nieważności umowy pożyczki został w tej sytuacji wzbogacony pomimo braku ku temu podstaw prawnych, zaś uzyskane przez niego świadczenie jest nienależne. Świadczenie jest bowiem nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2 k.c.). Z uwagi na schorzenie pozwanego zasadny jest wniosek o nieważności umowy pożyczki, co w efekcie oznacza zastosowanie do świadczenia nienależnego przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 410 § 1 k.c.).

Dodać jednak należy, iż zgodnie z art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Pozwany tymczasem jest chory, a stan ten trwa od lat. Ponadto pozwany nie posiada majątku, zaś jego pobyt w ośrodku pomocy społecznej jest w znacznej mierze finansowany z potrąceń z otrzymywanego świadczenia rentowego. W tych warunkach nie można przyjąć, iżby pozwany był /nadał/ wzbogacony. Powódka zawiadomiona o terminie rozprawy, na który stawił się opiekun pozwanego, nie brała udziału w tych czynnościach, nie przeciwstawiła słowom w/w osoby twierdzeń własnych, ani tym bardziej nie dowodziła okoliczności przeciwnych. Realia procesu nie dają podstaw do przyjęcia, że pozwany jest wciąż wzbogacony, a przeciwnie - zużył lub utracił korzyść i wzbogacony bynajmniej nie jest. Ponadto oczywiste jest, że z racji schorzeń pozwanego i czasokresu ich trwania nie można przyjmować, że pozwany powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu korzyści. Pozwany choruje przecież od 20 lat, w tym od 2006r. był hospitalizowany psychiatrycznie, tak więc w dacie spornej umowy niewątpliwie borykał się już z poważnymi problemami psychicznymi, co zresztą stawia pod znakiem zapytania rzetelność postępowania pierwotnego wierzyciela co do okoliczności i sposobu zawarcia umowy pożyczki, a co dodatkowo upoważniałoby do postawieniu mu, a w konsekwencji powódce, zarzutu nadużycia prawa przy dochodzeniu spornego roszczenia, nawet po jego ograniczeniu (art. 5 k.c.).

Z uwagi na powyższe powództwo oddalono, o czym na podstawie art. 409 k.c. orzeczono w pkt I wyroku.

Ponieważ w sprawie występował pełnomocnik pozwanego z urzędu należało przyznać mu wynagrodzenie z tego tytułu, stosownie do wartości przedmiotu sporu i obowiązujących stawek w myśl Rozp. Min. Spr. z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie ... (pkt II).

Mimo przegranej powódki nie obciążono jej kosztami postępowania na rzecz pozwanego (pkt III) z uwagi na wyjątkowy i oceny charakter sprawy (art. 102 k.p.c.); ponadto kosztów pozwany nie ponosił.